

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده مدیریت و اقتصاد

رساله دوره دکترای رشته حسابداری

طراحی مدل کمینه‌سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده‌های حسابداری

رضا حصارزاده

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

فروردین ماه ۱۳۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صور تجلسه دفاع از رساله دکتری

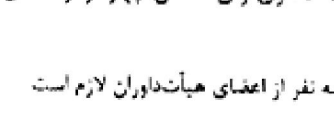
با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) جلسه دفاع از رساله دوره دکتری آقای رضا حصارزاده رشته حسابداری به شماره دانشجویی: ۸۸۱۱۴۱۲۰۰۳ تحت عنوان: «طراحی مدل کمیته سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده های حسابداری» در تاریخ ۱۳۹۲/۱/۲۰ با حضور هیأت محترم داوران در دانشگاه تربیت مدرس برگزار گردید. به موجب این نامه دفاع از رساله دکتری، ارزشیابی هیأت داوران به شرح ذیل است.

 مردود

 دفاع مجدد

 قبول (با درجه): ۳۰

 قبول (با درجه): محاسنی

اعضای هیأت داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	محل خدمت	امضاء
۱- استاد راهنمای اصلی	دکتر حسین اعتمادی	دانشیار	دانشگاه تربیت مدرس	
۲- استاد راهنمای دوم	----	---	---	
۳- استاد مشاور اول	دکتر عادل آذر	استاد	دانشگاه تربیت مدرس	
۴- استاد مشاور دوم	دکتر علی رحمانی	استادیار	دانشگاه الزهرا	
۵- استاد ناظر	دکتر محمد علی آقایی	استادیار	دانشگاه تربیت مدرس	
۶- استاد ناظر	دکتر سحر سپاسی	استادیار	دانشگاه تربیت مدرس	
۷- استاد ناظر	دکتر بیبا مشایخی	دانشیار	دانشگاه تهران	
۸- استاد ناظر	دکتر ایرج نوروش	استاد	دانشگاه تهران	
۹- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر سحر سپاسی	استادیار	دانشگاه تربیت مدرس	
۱۰- معاون پژوهشی دانشکده	دکتر سید ابراهیم حسینی نسب	امضاء		

توضیح: با توجه به ماده ۱۲ دستورالعمل دفاع از رساله دکتری امتیاز رساله توسط هیأت داوران به شرح زیر مشخص می گردد

۱۵ به بالا

الف) قابل قبول از

۱۹-۲۰

۱- قبول با درجه عالی از

۱۷/۵ - ۱۸/۹۹

۲- قبول با درجه بسیار خوب از

۱۵ - ۱۷/۴۹

۳- قبول با درجه خوب از

کمتر از ۱۵

ب) غیر قابل قبول

تذکره ۱: طبق تبصره ۱ ماده ۱۲ دستورالعمل دفاع از رساله دکتری ملاک تصمیم گیری در خصوص رد یا قبول رساله دکتری رأی حداقل چهار نفر از اعضای هیأت داوران می باشد

تذکره ۲: طبق تبصره ۲ ماده ۱۲ دستورالعمل دفاع از رساله دکتری برای درج بندی مراتب قبولی، رأی موافق حداقل سه نفر از اعضای هیأت داوران لازم است

به نام خدا

تاییدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیات داوران نسخه نهایی رساله آقای رضا حصارزاده دانشجوی مقطع دکتری رشته حسابداری با عنوان « طراحی مدل کمینه سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده های حسابداری » را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه دکتری پیشنهاد می کنند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر حسین اعتمادی	دانشیار	
۲- استاد مشاور	دکتر علی رحمانی	استادیار	
۳- استاد مشاور	دکتر عادل آذر	استاد	
۴- استاد ناظر	دکتر سحر سپاسی	استادیار	
۵- استاد ناظر	دکتر محمدعلی آقایی	استادیار	
۶- استاد ناظر	دکتر ایرج نوروش	استاد	
۷- استاد ناظر	دکتر بیتا مشایخی	دانشیار	
۸- نماینده تحصیلات تکمیلی دکتر سحر سپاسی		استادیار	

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب.....
مقطع.....
مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین نامه فوق الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

امضا:.....
تاریخ:.....

۹۲/۱/۲۰

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد/ رساله دکتری نگارنده در رشته **حسابداری** است که در سال **۹۲ (۱۳۹۱/۲۰)** در دانشکده **سرپرستی راهبردی** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی **سرکار ختم/جناب آقای دکتر رضا ختم**، مشاوره **سرکار ختم/جناب آقای دکتر رضایی** و مشاوره **سرکار ختم/جناب آقای دکتر آرزو** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتبهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب **رضا حصارزاده** دانشجوی رشته **حسابداری** مقطع **دکتری** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: **رضا حصارزاده**

تاریخ و امضا:

۹۲/۲/۲۰

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده مدیریت و اقتصاد

رساله دوره دکتری رشته حسابداری

طراحی مدل کمیته‌سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده‌های حسابداری

رضا حصارزاده

استاد راهنما:

دکتر حسین اعتمادی

اساتید مشاور:

دکتر علی رحمانی - دکتر عادل آذر

فروردین ماه ۱۳۹۲

تقدیم

سپاس و ستایش خدای راجل و جلالت که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان است و انوار حکمت او در دل شب
تار، در فشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما شناساند و درهای علم را بر ما گشود. سپاس بی کران پروردگاری که ما را که به همنشینی
رهروان علم و دانش مستخرمان نمود و خوشه چینی از علم و معرفت را در میان ساخت.

تقدیم به پدرم به استواری کوه، مادرم به زلالی چشمه، همسرم به صمیمیت باران

و تقدیم به ایرانیانی پاک نهاد و نیکو سرشت که به پشتوانه‌ی دانایی و توانایی توشه گرفتند از عرق مزیه‌ی وطنی در سودای تاسین
آبادانی و ارتقای ایران کهنسال مجدانه تلاش می‌ورزند.

شکر و قدرانی

بسی شایسته است از اساتید فریخته و فرزانه و دلسوز جناب آقایان دکتر حسین اعتمادی، دکتر علی رحمانی و دکتر عادل آذر که با کرامتی چون خورشید سرزمین دل را روشنی بخشیدند و گلشن سرای علم و دانش را با راهنمایی های کارساز و سازنده بارور ساختند؛ تقدیر و شکر نمایم.

همچنین از اساتید فریخته و فرزانه و دلسوز؛ جناب آقایان دکتر ایرج نوروش و دکتر محمد علی آقایی و سرکار خانم دکتر میتا مشایخی و دکتر سحر سپاسی که زحمت داوری و بهبود این رساله را متقبل شدند؛ کمال شکر و قدردانی را دارم.

چکیده

طراحی مدل کمینه‌سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده‌های حسابداری

علی‌رغم آن‌که ادبیات مربوط به کیفیت داده‌های حسابداری (کیفیت) در ابعاد مختلف، پیشرفت‌های چشم‌گیری داشته است، با این وجود، کندوکاو در پژوهش‌های کیفیت حتی در مجلات برتر حسابداری جهان، مشکلات پایه‌ای را از جمله این‌که توان معیارهای کیفیت در اندازه‌گیری کیفیت با تردید مواجه است، برجسته می‌نماید. شواهد تحقیق حاضر، نشان می‌دهد که نبود تعریف مناسب برای کیفیت و نیز عدم تمرکز کافی بر مفاهیم کیفیت ریشه مشکلات مزبور می‌باشد. مطابق با دیدگاه اطلاعاتی، کارکرد اصلی حسابداری ارایه اطلاعات و در نتیجه کاهش عدم اطمینان است. بنابراین آن‌چه میزان کیفیت داده‌های حسابداری را تعیین می‌کند، توان داده‌های حسابداری در کاهش عدم اطمینان می‌باشد. عدم اطمینان در حسابداری مفهوم بسیار مهمی است چرا که اولاً عدم اطمینان مشکل ذاتی همه تصمیم‌گیری‌هاست و ثانیاً اصل بنیادی و نیاز اصلی جستجوی اطلاعات، وجود عدم اطمینان می‌باشد و محققان معتقدند نیاز به اطلاعات ناشی از تصور وجود عدم اطمینان می‌باشد. هدف این تحقیق آن است که با بهره‌گیری از معیارهای کیفیت داده‌های حسابداری، نحوه رسیدن به کمترین میزان عدم اطمینان مدل‌سازی گردد.

پژوهش حاضر ابتدا با استفاده از تحلیل قیاسی - مفهومی و از طریق یک پژوهش کتابخانه‌ای، به تحلیل، دسته‌بندی و نقد ادبیات کیفیت به صورت عمومی، و همچنین نقد دو تئوری پیش‌رو در حوزه کیفیت - تئوری فرانسویز و همکاران (۲۰۰۶) و تئوری دیچاو و همکاران (۲۰۱۰) - به صورت خاص؛ می‌پردازد و بر اساس اصول برآمده از این نقدها به طراحی نظریه اطلاعات - عدم اطمینان محور جهت ارایه تعریف نوین و مفهومی از کیفیت می‌پردازد.

سپس با استفاده از تحلیل تجربی و با بهره‌گیری از اطلاعات مالی سال‌های ۱۳۸۰ تا ۱۳۸۹ شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و اوراق بهادار، در مرحله اول به بررسی چگونگی ارتباط ۱۴ مورد از معیارهای کیفیت با یکدیگر می‌پردازد و آن‌ها را با عدم اطمینان به عنوان یک سنجه واحد، مورد آزمون قرار می‌دهد. در مرحله دوم با استفاده از روش‌شناسی درخت تصمیم‌فازی، چگونگی موازنه معیارهای کیفیت و ترکیبی از معیارهای کیفیت که می‌تواند به کمینه‌سازی عدم اطمینان منتهی گردد، شناسایی می‌نماید. در این تحقیق برای اندازه‌گیری عدم اطمینان از تجمیع دو معیار اختلاف بین قیمت‌های عرضه و تقاضا و نیز حجم معاملات تعدیل شده سهام (در فاصله زمانی یک روز قبل و بعد از انتشار صورت‌های مالی) استفاده شده است.

یافته‌های حاصل از مرحله اول، نشان می‌دهد اولاً بین بسیاری از معیارهای مرسوم کیفیت، ارتباط معنی‌داری وجود دارد و این ارتباطات در برخی از موارد معکوس می‌باشد، ثانیاً برخی از معیارها، سبب کاهش عدم اطمینان می‌گردد و ثالثاً بُعد معیارهای کیفیت قابل کاهش است. یافته‌های حاصل از مرحله دوم، سه مسیر تعاملی بین معیارهای کیفیت، جهت کمینه‌سازی عدم اطمینان را نشان می‌دهد. در مسیر ۱، چنانچه نوسان سود عملیاتی متوسط یا بالا باشد، قرینه نوسان خطای برآزش جریان‌های نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی بالا باشد، قرینه نوسان برآزش سود دوره جاری بر دوره بعد بالا باشد، قرینه قدر مطلق کل ارقام تعهدی بالا باشد، آنگاه عدم اطمینان کم خواهد بود. در مسیر ۲، چنانچه نوسان سود عملیاتی متوسط یا بالا باشد، قرینه نوسان خطای برآزش جریان‌های نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی بالا باشد، قرینه نوسان برآزش سود دوره جاری بر دوره بعد متوسط باشد، قرینه نوسان برآزش سود دوره جاری غیرنرمال بالا باشد، قرینه خطای برآزش حساب‌های دریافتنی بر درآمد بالا باشد، قرینه فاصله انتشار صورت‌های مالی از تاریخ ترازنامه متوسط یا بالا باشد، آنگاه عدم اطمینان کم خواهد بود. در مسیر ۳، چنانچه نوسان سود عملیاتی متوسط یا بالا باشد، قرینه نوسان خطای برآزش جریان‌های نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی بالا باشد، قرینه نوسان برآزش سود دوره جاری بر دوره بعد متوسط باشد، قرینه ارقام تعهدی غیرنرمال متوسط باشد، قرینه قدر مطلق تعدیلات سنواتی بالا باشد، قرینه خطای برآزش حساب‌های دریافتنی متوسط باشد، آنگاه عدم اطمینان کم خواهد بود.

کلیدواژه: عدم اطمینان، نظریه اطلاعات-عدم اطمینان محور، نقد، داده‌کاوی، درخت تصمیم فازی، کیفیت،

رویدادکاوی

فهرست مطالب

فصل اول - مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱ مقدمه	۲
۱-۱-۱ تئوری حسابداری مدرن	۳
۱-۱-۱-۱ رویکرد اصول، مفروضات و قواعد	۵
۱-۱-۱-۲ دیدگاه اطلاعاتی حسابداری	۶
۱-۱-۲ تئوری کیفیت داده های حسابداری	۷
۲-۱ مسئله و سوال های تحقیق	۹
۱-۲-۱ تعریف مسئله	۹
۲-۲-۱ سوال های تحقیق	۱۳
۳-۱ اهداف تحقیق	۱۳
۴-۱ تاریخچه	۱۶
۵-۱ ضرورت	۲۱
۶-۱ فرضیه های تحقیق	۲۲
۷-۱ روش تحقیق	۲۲
۱-۷-۱ جامعه و نمونه آماری تحقیق	۲۳
۲-۷-۱ مدل های تحقیق	۲۳
۱-۲-۷-۱ قرینه نوسان خطای برازش جریانهای نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی - کیفیت ارقام تعهدی	۲۳
۲-۲-۷-۱ قرینه کل ارقام تعهدی - محافظه کاری سود	۲۴
۳-۲-۷-۱ قرینه همبستگی تغییر جریانهای نقدی عملیاتی و ارقام تعهدی - عدم هموارسازی سود	۲۵
۴-۲-۷-۱ قرینه نوسان برازش سود دوره جاری بر دوره بعد - قابلیت پیش بینی سود	۲۵
۵-۲-۷-۱ عدم اطمینان	۲۶
۸-۱ تعریف اصطلاحات	۲۶
۹-۱ جنبه های نوآوری	۲۷

فصل دوم - پیشینه و ادبیات تحقیق

۱-۲	مقدمه	۲۹
۲-۲	مشکلات پایه	۳۲
۳-۲	بحث و بررسی: ریشه بنیادین مشکلات پایه	۳۵
۴-۲	نقد دو نظریه کیفیت پیشرو	۳۹
۱-۴-۲	نظریه فرانسیس و همکاران	۳۹
۱-۴-۲	تعریف کیفیت	۳۹
۲-۴-۲	انتخاب معیار و مفهوم چند بعدی بودن	۴۲
۲-۴-۲	نظریه دیچاو و همکاران	۴۵
۱-۲-۴-۲	تعریف کیفیت	۴۵
۲-۴-۲	امکان وجود یک سازه واحد برای کیفیت	۴۹
۵-۲	نظریه نویسنده: نظریه اطلاعات-عدم اطمینان محور	۵۱
۲-۵-۱	اصول	۵۱
۲-۵-۲	مفاهیم	۵۱
۱-۲-۵-۲	مفهوم کیفیت	۵۱
۲-۲-۵-۲	مفهوم اطلاعات و عدم اطمینان	۵۳
۳-۵-۲	تعریف کیفیت	۵۴
۴-۵-۲	توضیح چرایی ناکامی تحقیقات کیفیت در دستیابی به مفهوم واحدی از کیفیت	۵۸
۵-۵-۲	جهت گیری آتی: امکان سنجی بررسی تجربی نظریه و محدودیتها	۵۹
۶-۲	خلاصه	۶۰
	پیوست- اهم تحقیقات سالهای اخیر- در حوزه کیفیت و عدم اطمینان	۶۲

فصل سوم - روش تحقیق

- ۱-۳ مقدمه ۷۶
- ۲-۳ مبانی فلسفی در روش شناسی تحقیق ۷۶
- ۳-۳ جامعه و نمونه آماری تحقیق ۷۸
- ۴-۳ فرضیه های تحقیق ۷۹
- ۵-۳ روش های آماری برای تحلیل اطلاعات و آزمون فرضیه های تحقیق ۸۱
- ۶-۳ مدل های تحقیق ۸۵
- ۱-۶-۳ مدل های اندازه گیری کیفیت ۸۶
- ۱-۶-۳ نوسانات سود عملیاتی ۸۶
- ۲-۶-۳ قرینه کل ارقام تعهدی ۸۷
- ۳-۶-۳ قرینه قدرمطلق کل ارقام تعهدی ۸۷
- ۴-۶-۳ قرینه همبستگی تغییر جریانهای نقدی عملیاتی و ارقام تعهدی ۸۸
- ۵-۶-۳ قرینه قدر مطلق تعدیلات سنواتی ۸۹
- ۶-۶-۳ قرینه فاصله انتشار صورتهای مالی از تاریخ ترازنامه ۸۹
- ۷-۶-۳ قرینه قدر مطلق هزینه تولید غیرعادی ۹۰
- ۸-۶-۳ قدر مطلق خطای برآزش تغییر حسابهای دریافتنی بر تغییر درآمد فروش ۹۱
- ۹-۶-۳ قدر مطلق ارقام تعهدی غیرنرمال ۹۲
- ۱۰-۶-۳ نوسان سود عملیاتی به نوسان جریان های نقدی عملیاتی ۹۲
- ۱۱-۶-۳ قرینه قدر مطلق خطای برآزش جریانهای نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی ۹۳
- ۱۲-۶-۳ قرینه نوسان خطای برآزش جریانهای نقدی عملیاتی بر ارقام تعهدی ۹۳
- ۱۳-۶-۳ قرینه نوسان برآزش سود دوره جاری بر دوره بعد ۹۴
- ۱۴-۶-۳ جمع معیارهای استاندارد شده ۹۴
- ۲-۶-۳ مدل های اندازه گیری عدم اطمینان ۹۵
- ۱-۲-۶-۳ اختلاف بین قیمت های عرضه و تقاضا ۹۸
- ۲-۲-۶-۳ حجم معاملات تعدیل شده ۹۹
- ۳-۲-۶-۳ مدل نهایی اندازه گیری عدم اطمینان ۹۹

- ۷-۳ روش شناسی درخت تصمیم ۱۰۰
- پیوست- داده کاوی و روش شناسی درخت تصمیم ۱۰۲

فصل چهارم - یافته‌های تحقیق

- ۱-۴ مقدمه ۱۰۸
- ۲-۴ آماره های توصیفی ۱۰۹
- ۳-۴ آزمون فرضیات ۱۱۳
- ۱-۳-۴ آزمون فرضیه اول ۱۱۳
- ۲-۳-۴ آزمون فرضیه دوم ۱۱۸
- ۳-۳-۴ آزمون فرضیه سوم ۱۲۲
- ۴-۴ مدل کمینه سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده های حسابداری ۱۲۸
- ۵-۴ آزمونهای بیشتر ۱۳۲
- ۱-۵-۴ بررسی معیارهای دارای رابطه معنی دار در نگاره ۶ با استفاده از درخت تصمیم ۱۳۲
- ۲-۵-۴ تحلیل حساسیت یافته های درخت تصمیم به نحوه کیفی نمودن درخت تصمیم ۱۳۴
- ۳-۵-۴ تحلیل حساسیت یافته‌های درخت تصمیم به برخی متغیرهای کنترلی ۱۴۰
- ۳-۵-۴ تحلیل حساسیت یافته های درخت تصمیم به الگوریتم ۱۴۸
- پیوست- نگاره های مرتبط با معیارهای ۱۴ گانه کیفیت ۱۵۲

فصل پنجم - نتیجه‌گیری

- ۱-۵ مقدمه ۱۵۸
- ۲-۵ ارزیابی یافته های حاصل از نقد ادبیات و نظریه پردازی ۱۵۹
- ۳-۵ ارزیابی نتایج آزمون فرضیات ۱۶۲
- ۱-۳-۵ آزمون فرضیه اول ۱۶۲
- ۲-۳-۵ آزمون فرضیه دوم ۱۶۲
- ۳-۳-۵ آزمون فرضیه سوم ۱۶۳

- ۴-۵ ارزیابی نتایج تدوین درخت تصمیم..... ۱۶۴
- ۵-۵ مقایسه نتایج دو رویکرد مبتنی بر آزمونهای سنتی آماری و درخت تصمیم..... ۱۶۸
- ۶-۵ اهم دستاوردها و یافته های نو تحقیق و پیشنهادهای کاربردی..... ۱۷۰
- ۷-۵ محدودیت های تحقیق..... ۱۷۵
- ۸-۵ پیشنهادهای برای تحقیقات آتی..... ۱۷۶

کتابنامه

- منابع فارسی..... ۱۷۹
- منابع انگلیسی..... ۱۸۲

فهرست نگاره‌ها

۴	نگاره ۱-۱: رویکردهای غالب .....
۱۴	نگاره ۲-۱: مبانی ارزیابی مدل کمینه سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده های حسابداری ..
۳۱	نگاره ۱-۲: ساختار کلی فصل .....
۵۵	نگاره ۲-۲: ساختار تعریف کیفیت .....
۷۶	نگاره ۱-۳: ویژگی های چهار الگوی غالب در پژوهش های علمی .....
۸۴	نگاره ۲-۳: روش های آماری و تحلیل داده .....
۱۱۰	نگاره ۱-۴: معیارهای مرسوم مختلف در یک نگاه .....
۱۱۱	نگاره ۲-۴: روند اختلاف بین قیمت های عرضه و تقاضا و حجم معاملات تعدیل شده طی ۳۰ روز .....
۱۱۲	نگاره ۳-۴: اختلاف بین قیمت های عرضه و تقاضا .....
۱۱۲	نگاره ۴-۴: حجم معاملات تعدیل شده .....
۱۱۴	نگاره ۵-۴: همبستگی بین معیارهای ۱۴ گانه کیفیت .....
۱۱۹	نگاره ۶-۴: همبستگی بین معیارهای ۱۴ گانه کیفیت و عدم اطمینان .....
۱۲۰	نگاره ۷-۴: همبستگی بین معیارهای عدم اطمینان .....
۱۲۲	نگاره ۸-۴: آماره های مرتبط با بعد کیفیت .....
۱۲۳	نگاره ۹-۴: مقادیر استخراجی و ماتریس چرخیده شده اجزا .....
۱۲۶	نگاره ۱۰-۴: نتایج تحلیل عاملی تاییدی .....
۱۲۷	نگاره ۱۱-۴: برازش عوامل حاصل از تحلیل عاملی بر تفاوت عدم اطمینان بعد و قبل انتشار .....
۱۲۹	نگاره ۱۲-۴: ساختار درختی حاصل آزمون درخت تصمیم .....
۱۳۰	نگاره ۱۳-۴: آماره های درخت تصمیم .....
۱۳۲	نگاره ۱۴-۴: ساختار درختی حاصل آزمون معیارهای معنی دار در نگاره ۶ .....
۱۳۳	نگاره ۱۵-۴: آماره های درخت تصمیم معیارهای معنی دار در نگاره ۶ .....
۱۳۵	نگاره ۱۶-۴: تحلیل حساسیت درخت تصمیم به مقوله بندی کیفی: فاصله ثابت .....
۱۳۶	نگاره ۱۷-۴: آماره های درخت تصمیم پس از تحلیل حساسیت درخت تصمیم به مقوله بندی کیفی: فاصله ثابت.
۱۳۸	نگاره ۱۸-۴: تحلیل حساسیت درخت تصمیم به مقوله بندی کیفی: رویکرد دو طبقه ای .....
۱۳۹	نگاره ۱۹-۴: آماره های درخت تصمیم پس از تحلیل حساسیت درخت به مقوله بندی کیفی: رویکرد دو طبقه ای..
۱۴۱	نگاره ۲۰-۴: ساختار درختی حاصل آزمون درخت تصمیم برای شرکت های بزرگ .....
۱۴۲	نگاره ۲۱-۴: آماره های درخت تصمیم برای شرکت های بزرگ .....
۱۴۳	نگاره ۲۲-۴: ساختار درختی حاصل آزمون درخت تصمیم برای شرکت های کوچک .....
۱۴۴	نگاره ۲۳-۴: آماره های درخت تصمیم برای شرکت های کوچک .....
۱۴۵	نگاره ۲۴-۴: ساختار درختی حاصل آزمون درخت تصمیم برای صنعت خودرو .....

- نگاره ۴-۲۵: آماره‌های درخت تصمیم برای صنعت خودرو ۱۴۶
- نگاره ۴-۲۶: آماره‌های درخت تصمیم برای صنعت شیمیایی ۱۴۶
- نگاره ۴-۲۷: آماره‌های درخت تصمیم برای صنعت فلزات اساسی ۱۴۷
- نگاره ۴-۲۸: ساختار درختی حاصل آزمون درخت تصمیم چایلد ۱۴۹
- نگاره ۴-۲۹: آماره‌های درخت تصمیم چایلد ۱۵۰

فصل اول

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

فصل ۱

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱ مقدمه

هدف پژوهش حاضر ارایه مدلی تجربی جهت کمینه سازی عدم اطمینان بر اساس معیارهای کیفیت داده‌های حسابداری می باشد. رویکردهای غالب در حسابداری مقصود اصلی حسابداری را پاسخ دادن به این سوال که "کار من چگونه می گذرد" می دانند (لیلتون^۱، ۱۹۵۲؛ کریستنسن و دمسکی^۲، ۲۰۰۳). در این راستا برخی (لیلتون، ۱۹۵۲) مقصود عام حسابداری را ارایه گزارشات معنی دار و برخی (کریستنسن و دمسکی، ۲۰۰۳) انتقال اطلاعات معرفی نموده اند. برخی معتقدند که در حوزه پژوهش‌های حسابداری اکنون رویکرد اصول، مفروضات و قواعد^۳ پاتن^۴ و لیلتون که از آن به عنوان الگوی غالب قرن نوزدهم میلادی یاد می نمایند، توسط رویکرد دیدگاه اطلاعاتی جایگزین شده است (ماسینوتش^۵، ۲۰۰۴).

رویکرد اصول، مفروضات و قواعد با نگاهی درون گرایانه میزان کیفیت گزارشات حسابداری را با معیار مطابقت و همبستگی با مبانی درونی می سنجد. در رویکرد دیدگاه اطلاعاتی، حسابداری به عنوان سیستم اندازه گیری که از زبان و جبر ارزشگذاری برای انتقال اطلاعات و کاهش عدم اطمینان استفاده می کند، معرفی می گردد (کریستنسن و دمسکی، ۲۰۰۲). اطلاعات آن بخش از تاریخچه شرکت است که ما در مورد آن آگاهی نداریم و دانستن آن به تخصیص منابع یاری می رساند. این رویکرد با نگاهی برون گرایانه اثر اطلاعات حسابداری بر متغیرهای بازار مانند بازده سهام را مورد سنجش قرار می دهد. در نتیجه در دیدگاه مزبور آن چه تایید می کند

---

^۱ . Lilteton

^۲ . Christensen and Demski

^۳ . postulates, principles, and rules

^۴ . Paton

^۵ . Masintosh